

Geen soldaten, maar robots aan het front. Hoever gaat het Nederlandse leger met AI?

ACHTERGROND Nieuwe tanks, drones en nog veel meer - de Nederlandse krijgsmacht wordt revolutionair gemoderniseerd. Er komt steeds meer ruimte voor kunstmatige intelligentie (AI). Dit roept tal van vragen op, 'maar het gebruik van militaire AI is onontkoombaar'.

Ruurd Ubels

woensdag 18 september 2024 om 10:10 aangepast 20 september 2024 10:37

Een Oekraïense militair bestuurt een drone die wordt gebruikt om landmijnen op te sporen met kunstmatige intelligentie.

beeld: ANP

Het Evangelie, ofwel 'de goede boodschap' - een cynischer naam had het Israëlische leger zijn inlichtingensysteem Habsora niet kunnen geven. Hoewel het 'nauwkeurige aanvallen' op de Hamas-infrastructuur in Gaza mogelijk moet maken, zien critici vooral grootschalige verwoestingen en onschuldige slachtoffers.

Habsora werkt met kunstmatige intelligentie (AI). Dit betekent dat het wordt gevoed met veel gegevens over het gedrag van Hamas-leden, waarna AI gedragspatronen in kaart brengt en adviseert wanneer een gebouw beschoten moet worden. Volgens de berekeningen zijn namelijk op dát moment verdachte Palestijnen aanwezig. Maar klopt dit wel?

Een prachtige technologie, [schrijft](#) het Israëlische leger op zijn website, want Habsora geeft ook aan wanneer de risico's op burgerslachtoffers in de omgeving groot of klein zijn. 'We brengen zo grote schade toe aan de vijand en minimale schade aan degenen die er niet bij betrokken zijn.'

'Wat in Gaza gebeurt, is misbruik van kunstmatige intelligentie.'

Daar denkt Jonathan Kwik anders over. Kwik, onderzoeker internationaal recht bij het Asser Instituut in Den Haag, promoveerde dit jaar aan de Universiteit van Amsterdam op het gebruik van kunstmatige intelligentie in tijden van oorlog. 'De inzet van AI om militaire inlichtingen samen te voegen vindt al langer plaats. Maar wat in Gaza gebeurt, is misbruik van kunstmatige intelligentie. Het Israëlische leger heeft via Habsora veel informatie, maar er worden bochten afgesneden, soms vanwege de wens om snel te handelen. Het gevolg is dat de verkeerde huizen worden gebombardeerd.'

Intelligente geschutskoepel

Gaza en vooral ook de oorlog in Oekraïne tonen dat kunstmatige intelligentie een steeds grotere rol speelt op het slagveld. Sterker nog, Oekraïne is feitelijk een testterrein waar legers van over de hele wereld leergierig naar kijken.

'De eerste AI-oorlog' zette het Amerikaanse *Time* begin dit jaar op de omslag van het tijdschrift. Want drones die door AI worden ondersteund om effectief te bombarderen, worden door Oekraïne en Rusland massaal ingezet. Ook rijden op het slagveld voertui-

gen rond die delen van hun missie zelfstandig uitvoeren.

‘Het doel is dat robots, en niet mensen, op het slagveld vechten.’

Ondertussen schrijdt de techniek in rap tempo voort. Recent toonde de Oekraïense onderneming devDroid een intelligente geschutskoepel, die met AI razendsnel Russische soldaten van Oekraïense militairen onderscheidt. Vervolgens berekent kunstmatige intelligentie direct de baan voor de munitie. Het gebeurt allemaal sneller en efficiënter dan een mens ooit kan, maar volledig autonoom is het systeem toch niet: aan het einde van het proces bepaalt een menselijke commandant of de trekker wordt overgehaald.

Het lijkt echter een kwestie van tijd dat de mens deze rol ook verliest. De journalistieke website Politico sprak met de Oekraïense onderminister van Digitale transformatie, Alex Bornyakov, over AI op het slagveld. De hoogste prioriteit ligt bij de ontwikkeling van onbemande systemen, [aldus Bornyakov](#). ‘Het doel is dat robots, en niet mensen, op het slagveld vechten.’

In dat geval spreken we van *killer robots*: moordmachines die zonder menselijke interventie besluiten wie, waar en hoe gedood moet worden.

Leden van het AI-commando van het Oekraïense leger tonen een robot die wordt ingezet als antitankwapen. - beeld: ANP

Varende drones voor Nederland

Nieuwe technologie vol kunstmatige intelligentie brengt oorlogvoering naar onbekend terrein. Dit raakt ook de Nederlandse krijgsmacht, blijkt uit de deze maand gepresenteerde Defensienota van het kabinet-Schoof. ‘Door toenemende mogelijkheden om met onbemenste (wapen)systemen en kunstmatige intelligentie te werken kunnen krijgsmachten effectiever worden’, aldus minister Brekelmans bij de presentatie van de defensienota *Sterk, slim en samen*.

Een voorbeeld is de komst, over een paar jaar, van onbemande vaartuigen voor de Ne-

derlandse marine. Deze *unmanned surface vessels* (USV's) zullen vanaf nieuwe fregatten worden ingezet bij de onderzeebootbestrijding. Door AI kunnen deze varende drones grotendeels autonoom hun taken uitvoeren.

'Als krijgsmachten niet volop meegaan in de ontwikkeling van AI, kunnen ze daar een hoge prijs voor betalen.'

'Als krijgsmachten niet volop meegaan in de ontwikkeling van AI, kunnen ze daar een hoge prijs voor betalen', zei minister Brekelmans vorige week tijdens een bijeenkomst in Zuid-Korea over het verantwoord gebruik van AI door militairen.

Tegelijk erkent de VVD-minister dat het gebruik van kunstmatige intelligentie op het slagveld omstreden is. Zet ze niet aan tot dubieuze besluitvorming? Wat blijft er over van de ethische afwegingen die nu nog in handen liggen van commandanten?

AI op het slagveld is nog nieuw, onderstreepte Brekelmans in Seoul. 'Dit betekent dat onduidelijk is wat is toegestaan en hoe kan worden omgegaan met ethische dilemma's.'

Snelheid boven controle

Dat de gevaren van kunstmatige intelligentie in oorlogen enorm zijn, benadrukt techondernemer Jaan Tallinn uit Estland al jaren. Hij vreest een wedloop van *killer robots*, waardoor gemechaniseerde massamoord een fluitje van een cent wordt.

'Wie voor alles kiest voor de snelheid van AI, geeft de controle op.'

Bovendien zal het ene leger altijd sneller willen reageren dan het andere, [schetste Tallinn](#) eerder dit jaar op een bijeenkomst in Wenen. Dan telt: hoe doeltreffender AI op het slagveld is, des te storender wordt de aanwezigheid van de relatief trage mens. Maar wie voor alles kiest voor snelheid, zegt Tallinn, 'geeft de controle op'. En controle is niet alleen nodig vanwege ethische overwegingen, maar ook omdat AI simpelweg fouten kan maken.

Lees verder onder de post.

 Annie Jacobsen
@AnnieJacobsen · [Volgen](#)

Frightening [1/3]

 conspiracybot @conspiracyb0t

6:22 p.m. · 20 jul. 2022

 108 [Antwoorden](#) [Link kopiëren](#)

[17 antwoorden lezen](#)

Het kan inderdaad ontsporen als we niet oppassen, erkent promovendus Jonathan Kwik. Daarom, zegt hij, 'moet de verantwoordelijkheid voor de inzet van AI altijd bij de commandant liggen; hij heeft als eindgebruiker de controle'.

Onbemande tank

Cynici zeggen dat dit standpunt niet houdbaar is, want kunstmatige intelligentie zal mensen op het slagveld uiteindelijk verslaan. Zo testte Rusland in Syrië een onbemande gevechtstank die was voorzien van een snelvuurkanon, een mitrailleur en raketten.

Jonathan Kwik is niet zo pessimistisch. Hij wijst op het podium waar minister Brekelmans vorige week sprak over AI: een internationale top in Seoul met de naam *Responsible AI in the Military Domain*. 'Dit laat zien dat overleg over verantwoord gebruik moge-

lijk is.’

Bovendien tekenden in 2023 vijftig landen, inclusief Nederland, [een verklaring](#) waarin ze oproepen tot juridische afspraken over AI op het slagveld. Kwik: ‘Overheden realiseren zich dat het gebruik van AI zonder controle onwenselijk kan zijn: het kan zich tegen jou keren.’ Is er een internationaal erkend kader voor militaire AI, dan is er ook een basis om staten aan te spreken die er onverantwoord gebruik van maken. ‘Staten hebben dus gewoon belang bij overleg en het bepalen van de spelregels.’

‘Het verbod om burgers aan te vallen heeft simpelweg betrekking op alle wapens en dus ook op de inzet van AI.’

Kwik wijst op het humanitair oorlogsrecht (HOR). Dit is in de loop van meer dan honderd jaar ontstaan, doordat staten inzagen dat het in ieders belang was om af te spreken wat wel en niet mag op het slagveld. Het humanitair oorlogsrecht bestaat uit een aantal breed ondertekende verdragen, waarvan de Geneefse Conventies (1949) de bekendste zijn.

Het eist onder meer van overheden dat zij commandanten op het slagveld verantwoordelijk houden voor wat er gebeurt. Maar het zegt niets over kunstmatige intelligentie. Kunnen legers op het slagveld dus doen met AI wat ze willen?

‘Nee’, reageert Kwik. ‘Het humanitair oorlogsrecht is technologie-neutraal. Het bepaalt bijvoorbeeld dat militairen geen burgers mogen aanvallen, maar het HOR gaat hierbij niet in op soorten wapens. Het verbod om burgers aan te vallen heeft simpelweg betrekking op alle wapens en dus ook op de inzet van AI.’

Meer dan innovatie alleen

Terwijl de discussie over AI op het slagveld woedt, wil de Nederlandse regering een grotere rol voor kunstmatige intelligentie in de krijgsmacht. Kwik vindt dit logisch. ‘Ook als Nederland zich niet wil branden aan het nemen van levens via AI en geen drones wil die bommen gooien, is het gebruik van AI onontkoombaar. Denk aan maatregelen tegen droneaanvallen of tegen cyberaanvallen.’

Automatische verdedigingswapens zijn overigens al langer in gebruik. Zo zijn wapens op

schepen die autonoom inkomende raketten of vliegtuigen identificeren en aanvallen, sinds jaren gebruikelijk.

‘Ik snap de haast met de modernisering van ons leger. Maar we moeten ons wel oriënteren op de juridische en morele vragen.’

Kwik juicht toe dat minister Brekelmans de ethische dilemma’s bij de inzet van kunstmatige intelligentie onderkent.

Toch waarschuwt hij ook. ‘Ik snap de haast met de modernisering van ons leger. Maar we moeten ons wel oriënteren op de juridische en morele vragen die daarin meekomen. Den Haag moet zich steeds afvragen wat er wordt aangeschaft. Is een AI-defensiesysteem racistisch en selecteert het doelwitten met een bepaalde huidskleur? Hoe definieert kunstmatige intelligentie burgerdoelen? Wat is de foutmarge wanneer AI adviseert het vuur te openen? Gaat het over kunstmatige intelligentie, dan is er veel meer van belang dan innovatie alleen.’

AI op het slagveld

Dankzij artificiële (kunstmatige) intelligentie (AI) kunnen systemen creatieve taken uitvoeren waarvoor vroeger menselijke intelligentie nodig was. Hiertoe worden ze ‘getraind’ met veel gegevens (data). Daarmee kunnen ze nieuwe informatie analyseren, patronen ontdekken en aanbevelingen doen. Zo kan AI tumoren aanwijzen op röntgenfoto’s van patiënten.

In het militaire domein wordt kunstmatige intelligentie op twee manieren ingezet. Allereerst is er het analyseren van inlichtingen over bijvoorbeeld vijandelijke doelen of gevaarlijke situaties. AI kan dat beter en sneller dan mensen. Daarnaast is er de inzet van AI in wapensystemen. In dat geval zal een wapen de omgeving en de gevaren analyseren, waarna het tot actie kan overgaan.